

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS SAUGUMO DEPARTAMENTAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-01-06 Nr. 18-175

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ ĮSTATYMO 96 STRAIPSNIO 1 IR 4 DALIŲ ĮGYVENDINIMO“ PROJEKTO TEIKIMO

Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas (toliau – VSD) teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 96 straipsnio 1 ir 4 dalių įgyvendinimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), kuris buvo patikslintas po 2022 m. gruodžio 6 d. vykusio Tarpinstitucinio pasitarimo.

Nutarimo projekto tikslas – užtikrinti Elektroninių ryšių įstatymo (toliau – ERĮ) 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse įtvirtintos nuostatos „įranga įsigyjama valstybės lėšomis“ įgyvendinimą po to, kai nuo 2024 m. sausio 1 d. neteks galios Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 1029 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nuostatų patvirtinimo“, 21.5 papunktis, numatantis, kad įrangą, naudojamą ERĮ 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodytais tikslais (toliau – įranga), įsigyja, valdo, prižiūri ir atnaušina Ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – Tarnyba). Šią funkciją Vyriausybė, būdama atsakinga už įstatymų įgyvendinimą, Tarnybai priskyrė 2010 metais (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 476), be kita ko, nurodydama, kad toks Tarnybos funkcijų išplėtimas „leis elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos turinio kontrolės sistemos *finansavimą užtikrinti* iš Ryšių reguliavimo tarnybos gaunamų pajamų“¹. Nuo 2012 m. įrangos finansavimas Tarnybai skiriamas per investicijų projektą „Specializuotos signalų apdorojimo ir dekodavimo programinės ir aparatinės įrangos įsigijimas ir įdiegimas operatorių komutacijos mazguose“.

Taigi, Vyriausybė, įgyvendindama ERĮ 96 straipsnio 1 ir 4 dalių (ankstesnės ERĮ redakcijos 77 straipsnio 1 ir 3 dalių) nuostatas, buvo numačiusi, kad įranga įsigyjama ir išlaikoma iš Tarnybai skiriamų asignavimų, todėl atsisakius minėtos Tarnybos funkcijos lieka neapspręstas ERĮ 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodytos įrangos finansavimo šaltinis. Siekiant užtikrinti Konstitucinėje doktrinoje įtvirtintą principą, kad įstatymų įgyvendinimui turi būti numatomos valstybės biudžeto lėšos, būtina priimti sprendimą dėl tolesnio ERĮ 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse įtvirtintos nuostatos „įranga įsigyjama valstybės lėšomis“ įgyvendinimo, t. y. numatyti įstatymo įgyvendinimui būtinų lėšų šaltinį.

Pažymėtina, kad ERĮ 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodyta įranga naudojama ikiteisminio tyrimo įstaigų, kriminalinės žvalgybos institucijų, prokuratūros ir teismų, taip pat kitos žvalgybos institucijos – Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos – funkcijoms vykdyti. Taigi, įranga nėra skirta tik VSD funkcijoms vykdyti, o pagrindiniai įrangos naudotojai (kurie įrangą savo funkcijoms vykdyti naudoja didesne apimtimi nei VSD) yra Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos kriminalinė policija ir Muitinės kriminalinė tarnyba.

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAPIS.29470?jfwid=exnc2eb9l>

Galiojančiais teisės aktais VSD nėra priskirta funkcija įsigyti įrangą, reikalingą kitų valstybės institucijų funkcijoms, susijusioms su nusikalstamų veikų prevencija, tyrimu, atskleidimu ar baudžiamuoju persekiojimu (atkreiptinas dėmesys, kad VSD nėra ikiteisminio tyrimo įstaiga ir nevykdo šių funkcijų), vykdyti. Taigi, kol VSD neturi teisinio pagrindo vykdyti šią funkciją, nėra ir pagrindo planuoti bei šiam tikslui skirti valstybės biudžeto asignavimų.

Pažymėtina ir tai, kad VSD nuostatus, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo 28 straipsnio 2 dalyje, tvirtina VSD direktorius, todėl šiuose nuostatuose, paisant teisės aktų hierarchijos principo, dėstomos tik įstatymais ir juos įgyvendinančiais teisės aktais VSD priskirtos funkcijos. Vyriausybės sprendimas tam tikrą funkciją išbraukti iš kitos valstybės institucijos nuostatų nesudaro teisinio pagrindo VSD direktoriui į VSD nuostatus savo nuožiūra įtraukti iš esmės naują funkciją, susijusią ne su Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatyme nustatytų uždavinių įgyvendinimu, o su kitų valstybės institucijų funkcijų vykdymo užtikrinimu (VSD vertinimu, toks funkcijos *prisiskyrimas* būtų ne tik nepagrįstas, bet ir pažeidžiantis teisės viršenybės principą). Funkcija, numatančia, kad VSD įsigyja, valdo, prižiūri ir atnaujina įrangą, reikalingą kitų valstybės institucijų funkcijoms vykdyti, VSD nuostatai galėtų būti papildyti tik po to, kai Vyriausybė, būdama atsakinga už įstatymų įgyvendinimą, nurodys (nors ir netiesiogiai), kad būtent VSD yra atsakingas už ERĮ 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse įtvirtintų nuostatų įgyvendinimą.

Atsižvelgiant į sprendžiamą problemą, Nutarimo projektu siūloma įtvirtinti, kad nuo 2024 m. valstybės biudžeto asignavimai įrangos įsigijimui ir išlaikymui skiriami VSD.

Teigiamos pasekmės priėmus Nutarimo projektą.

Priėmus Nutarimo projektą būtų nustatytas ERĮ 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodytos įrangos įsigijimo ir išlaikymo šaltinis (tokią būtinybę yra konstatavęs ir Konstitucinis Teismas), tokiu būdu užtikrinant šios įstatymo normos įgyvendinimo tęstinumą po to, kai jos įsigijimui ir išlaikymui būtinos lėšos nebebus skiriamos Tarnybai. Toks Vyriausybės sprendimas sudarys teisinį pagrindą VSD nuostatus papildyti nauja funkcija, numatančia, kad VSD įsigyja, valdo, prižiūri ir atnaujina įrangą, bei planuoti šiai funkcijai vykdyti reikalingus valstybės biudžeto asignavimus.

Pažymėtina, kad nuolatinis įrangos atnaujinimas yra būtinas užtikrinant ERĮ 96 straipsnio 1 dalyje nurodytoms valstybės institucijoms teikiamų duomenų saugumą, taip pat šio straipsnio 4 dalyje nurodytoms valstybės institucijoms kontroliuojant elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos turinį, kai tai yra būtina nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojamų persekiojimo už jas vykdymo arba grėsmių, galinčių turėti reikšmės valstybės suverenitetui, teritorijos neliečiamybei ir vientisumui, konstitucinei santvarkai, valstybės interesams, gynybinei ar ekonominei galiai, prognozavimo, nustatymo ir (arba) šalinimo tikslais.

Taigi, priėmus Nutarimo projektą, bus sudarytos prielaidos viešąjį saugumą ir nacionalinį saugumą užtikrinančioms valstybės institucijoms tinkamai ir efektyviai vykdyti savo funkcijas, taip pat bus užtikrintas tvarkomų asmens duomenų saugumas.

Neigiamos pasekmės, priėmus Nutarimo projektą arba jo nepriėmus.

Priėmus Nutarimo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

Vyriausybei nepriėmus sprendimo, kuriai institucijai turi būti skiriamos valstybės biudžeto lėšos įrangai įsigyti ir išlaikyti po to, kai nuo 2024 m. sausio 1 d. Tarnyba nebevykdys įrangos įsigijimo ir priežiūros iš jai šiam tikslui skiriamų valstybės biudžeto asignavimų, VSD neturės pagrindo į savo nuostatus įtraukti šios funkcijos, todėl neliks už įrangos įsigijimą ir priežiūrą atsakingos institucijos.

Pažymėtina, kad dėl sparčios interneto ir duomenų perdavimo infrastruktūros plėtros ir informacijos perdavimo technologinių pokyčių, įrangos atnaujinimas ir adaptavimas šiems pokyčiams yra nuolatinis procesas, todėl nenustačius įrangos įsigijimo ir išlaikymo šaltinio (atitinkamai – už tai atsakingos institucijos) įranga technologiškai pasens ir dėl to kils grėsmė tiek duomenų saugumui, tiek efektyvumui kontroliuojant ar net techninėms galimybėms kontroliuoti elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos turinį. Neužtikrinus techninių galimybių kriminalinės žvalgybos institucijoms, žvalgybos institucijoms ir ikiteisminio tyrimo įstaigoms kontroliuoti elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos turinio, gali būti pakenkta

nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas vykdymo ir grėsmių nacionaliniam saugumui prognozavimo, nustatymo ir (arba) šalinimo vykdymui, o neužtikrinus perduodamų duomenų saugumo – gali būti pažeistos duomenų subjektų teisės.

Taigi, nepriėmus Nutarimo projekto, gali būti padaryta žala tiek valstybės viešojo saugumo ir nacionalinio saugumo interesams (pažymėtina, kad viešasis saugumas ir nacionalinis saugumas yra konstitucinės vertybės, kurių apsauga, kaip yra pažymėjęs Konstitucinis teismas, yra *prioritetinė* valstybės valdžios priedermė), tiek duomenų subjektų teisėms.

Nutarimo įgyvendinimui papildomų biudžeto lėšų nereikės, nes sprendimas yra tvarkomojo pobūdžio (nurodoma institucija, kuriai bus skiriami asignavimai įrangos įsigijimui ir priežiūrai po to, kai šie asignavimai nuo 2024 m. sausio 1 d. nebebus skiriami Tarnybai, t. y. iš esmės apsprendžiamas biudžeto asignavimų perskirstymas, o ne naujų biudžeto lėšų poreikis). Įrangos įsigijimui ir išlaikymui reikalingos lėšos, kurios šiuo metu yra skiriamos Tarnybai, būtų skiriamos VSD. Pažymėtina, kad Įrangos įsigijimo ir išlaikymo sąnaudos yra sunkiai prognozuojamos ir kinta priklausomai nuo technologinės, ekonominės ir (ar) geopolitinės raidos tendencijų, taip pat nuo informacijos perdavimo technologijų pokyčių, elektroninių ryšių operatorių veiklos, teisinio reglamentavimo pokyčių, naujų technologinių standartų įgyvendinimo ir elektroninių paslaugų plėtros, todėl lėšų poreikis įrangos įsigijimui, atnaujinimui ir priežiūrai turėtų būti kasmet planuojamas atsižvelgiant į realius rinkos pokyčius.

Nutarimo projektas atitinka Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, tačiau konkrečių jos nuostatų neįgyvendina.

Nutarimo projektas nėra notifikuojamas Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi ir Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

Nutarimo projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje. Nutarimo projektas be pastabų suderintas su Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija ir Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Patikslinus Nutarimo projektą, juo nėra siūloma nustatyti naujo teisinio reguliavimo ir teisės akto projektas nebuvo pakeistas iš esmės tikslinant jį pagal Vyriausybės kanceliarijos padalinių išvadas, todėl pakartotinai suinteresuotoms institucijoms derinti nėra teikiamas.

Nutarimo projektas patikslintas atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas, teikime detaliau aprašant Nutarimo projekto tikslą ir sprendžiamą problemą, atskleidžiant teigiamas ir neigiamas pasekmes, galinčias atsirasti priėmus Nutarimo projektą arba jo nepriėmus, taip pat Nutarimo projekte nurodant, kad įranga ne tik įsigijama, bet ir išlaikoma iš VSD šiam tikslui skiriamų valstybės biudžeto asignavimų. Dėl kitų Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabų, į kurias neatsižvelgta, teikiama derinimo pažyma.

Nutarimo projektu neperkeliami ir (arba) neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.

Priėmus Nutarimą, kitų teisės aktų priimti ir (arba) pakeisti nereikės.

Nutarimo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo reikalavimus. Nutarimo projekte naujų sąvokų ir jas apibrėžiančių terminų, vertintinų Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka, nėra.

Nutarimo projektą parengė VSD Teisės skyriaus vyresnysis specialistas Edgaras Lebednykas (tel. 8 706 66 207, el. p. aj2207@vsd.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 96 straipsnio 1 ir 4 dalių įgyvendinimo“ projektas, 1 lapas.
2. Suinteresuotų institucijų išvadų kopijos, 2 lapai.
3. Derinimo pažyma, 3 lapai.

Direktoriaus pavaduotojas,
einantis direktoriaus pareigas

A stylized, handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, overlapping loops and strokes.

Vaidotas Mažeika